WIKIPEDIA

Latvian kieli

Latvian kieli, **latvia** eli **lätti** (*latviešu valoda*) kuuluu balttilaisiin kieliin, joka on indoeurooppalaisen kielikunnan haara. Sen lähisukulainen on liettuan kieli. Latvia ja liettua erosivat toisistaan verrattain myöhään, vasta noin 1500 vuotta sitten. Latvia ja liettua ovat ainoat edelleen puhuttavat balttilaiset kielet, mutta ero kielten välillä on jo kuitenkin ylittänyt keskinäisen ymmärryksen rajan. Tämä koskee ennen muuta kirjakieltä, kun taas rajaseuduilla puhuttavat kummankin kielen murteet ovat selvästi toisiaan lähempänä. Balttilaiset kielet ovat nykyisten indoeurooppalaisten kielten arkaaisin haara, mutta latvia on joutunut suurempien muutosten alaiseksi kuin sisarkieli liettua, jossa esiintyy muun muassa duaali, jota latvian kirjakielessä ei ole. Latviaan ovat vaikuttaneet mm. saksa, venäjä sekä suomalais-ugrilaisista kielistä viro ja etenkin liivi. Balttien ja itämerensuomalaisten kansojen kontaktien vuoksi latviassa on paljon yhteisiä sanoja suomenkin kanssa.

Latvian kielen ensimmäinen kirjallinen muistomerkki on saksalaisen pastorin Nicholas Rammin kääntämä virsi vuodelta 1530 (ilmestynyt virsikirjassa 1615). Vanhin latvialainen kirja on vuonna 1585 painettu katolinen katekismus.

Latvia	
Oma nimi	latviešu
Muu nimi	lätti
Tiedot	
Alue	Latvia
Virallinen kieli	Latvia Euroopan unioni
Puhujia	1,5 miljoonaa[1]
Sija	ei 100 suurimman joukossa
Kirjaimisto	latinalainen
Kielenhuolto	Valsts Valodas Centrs[2]
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	indoeurooppalaiset kielet
Kieliryhmä	balttilaiset kielet
Kielikoodit	
ISO 639-1	lv
ISO 639-2	lav
ISO 639-3	lav (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=lav)

Ohje

Sisällysluettelo

Äännerakenne

Latvian äännejärjestelmä on seuraavanlainen:[3]

Konsonantit

	Labiaalit	Dentaalit Alveolaarit	Palataalit	Velaarit
Nasaalit	m	n	ɲ	(ŋ)
Klusiilit	p b	t d	c ɟ	k g
Affrikaatat		t͡s d͡z	t͡ʃ d͡ʒ	
Frikatiivit	(f) v	s z	ʃ ʒ	(x)
Keskiset approksimantit			j	
Lateraaliset approksimantit		l	ʎ	
Tremulantit		r		

Äänteistä /f x/ esiintyvät ainoastaan lainasanoissa. [ŋ] on /n/:n muoto ennen velaariklusiileja.

Konsonantin assimiloituvat soinnillisuudessa seuraavan konsonantin kanssa, esimerkiksi ***a*p*gabals*** [ˈabɡabals].

Vokaalit

	etu	keski	taka
suppea	i		u
välinen	e		(ɔ)
väljä	æ	a	

Kaikki vokaalit esiintyvät sekä lyhyinä että pitkinä. /ɔ ɔː/ ja sen sisältämät diftongit /uɔ/:ta lukuun ottamatta esiintyvät ainoastaan lainasanoissa.

Kirjoitusjärjestelmä

Latvian aakkoset:

Kirjain	Nimi	Ääntäminen
A a	a	[a]
Ā ā	garais ā	[aː]
B b	bē	[b]
C c	cē	[ts]
Č č	čē	[tʃ]
D d	dē	[d]
E e	e	[ɛ, e]
Ē ē	garais ē	[ɛː, eː]
F f	ef	[f]
G g	gā	[g]
Ģ ģ	ģē	[ɟ]
H h	hā	[x]
I i	i	[i]
Ī ī	garais ī	[iː]
J j	jē	[j]
K k	kā	[k]
Ķ ķ	ķē	[c]
L l	el	[l]
Ļ ļ	eļ	[ʎ]
M m	em	[m]
N n	en	[n]
Ņ ņ	eņ	[ɲ]
O o	o	[o]
P p	pē	[p]
R r	er	[r]
S s	es	[s]
Š š	eš	[ʃ]
T t	tē	[t]
U u	u	[u]
Ū ū	garais ū	[uː]
V v	vē	[v]
Z z	zē	[z]
Ž ž	žē	[ʒ]

Latviaa äännetään pitkälti kuten kirjoitetaankin, pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta. Kirjoitusasussa silmiinpistäviä ovat muun muassa vokaalia pidentävät viivat (ā), konsonantin liudentumismerkit (ņ) ja suhuäänteet (š).

Ulkomaisten nimien kirjoitusasu

Latvian kielessä muutetaan kaikki ulkomaalaiset henkilön- ja paikannimet latvian kieliasuun ja taivutusjärjestelmään sopivaksi. Konsonanttiin päättyvien miesten nimien perään liitetään maskuliinin nominatiivin pääte -s ja konsonanttiin päättyvien naisten nimien perään feminiinin nominatiivin pääte, yleensä -a. Konsonanttiin päättyvät ulkomaiset paikannimet muutetaan feminiinimuotoon. Muutama esimerkki:

- George W. Bush – Džordžs V. Bušs
- Jacques Chirac – Žaks Širaks

- Tarja Halonen – Tarja Halonena
- Sauli Niinistö - Sauli Nīniste

- New York – Ņujorka
- Chicago – Čikāga
- Vaasa – Vāsa
- Jyväskylä - Jiveskile

Lähteet

1. Latvian - A language of Latvia (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=lav) Ethnologue. Viitattu 8.7.2010. (englanniksi)
2. vcc.gov.lv (http://www.vvc.gov.lv/advantagecms/LV/aktualitates/index.html) Valsts Valodas Centrs. Viitattu 3.3.2012.
3. Nau, Nicole: *Latvian*. Lincom Europa, 1998. ISBN 3-89586-228-2.

Balttilaiset kielet

galindi | kuuri | latvia | liettua | muinaispreussi | semgalli | seloni | skalvi | sudoovi

Euroopan unionin viralliset kielet

bulgaria · englanti · espanja · hollanti · iiri · italia · kreikka · kroatia · latvia · liettua · malta · portugali · puola · ranska · romania · ruotsi · saksa · slovakki · sloveeni · suomi · tanska · tšekki · unkari · viro